

Všeobecné zásady práva Únie

Michael Siman

Všeobecné zásady práva Únie

- sú prameňom právneho poriadku Únie
- kogentné normy
- súbor záruk, ktoré vychádzajú zo samotnej podstaty právnej Únie, ktorých dodržiavanie je jedným z charakteristických znakov právneho systému vytvoreného podľa modelu právneho štátu
- právna norma odpovedá na otázku „čo“, právna zásada na otázku „prečo“
- väčšinou boli vytvorené judikatúrou Súdneho dvora, ktorý pri ich formulovaní vychádzal z povahy Únie, z vnútroštátnych právnych systémov a niekedy aj z medzinárodného práva

Všeobecné zásady práva Únie

- zásady odvodené z právnych systémov členských štátov
  - základné práva a slobody (napr. vlastnícke právo, nedotknuteľnosť obydlia, sloboda združovania, právo na ochranu súkromia, právo na sudcu, právo na rovný proces, zásada kontradiktórnosti, právo na nezávislý a nestranný súd, sloboda vyznania, sloboda vyjadrovania a informácií, právo na rešpektovanie rodinného života)
  - rovnaké zaobchádzanie, zákaz diskriminácie
  - právna istota, zákaz retroaktivity, legitímna dôvera
  - zásada dobrej viery, zásada proporcionality
  - právo na riadnu správu vecí verejných
  - zásada vydania bezdôvodného obohatenia, zásada náhrady škody spôsobenej porušením práva Únie zo strany členského štátu

Všeobecné zásady práva Únie

- zásady odvodené z povahy Únie a jej právneho poriadku
  - zásada inštitucionálnej rovnováhy, zásada nediskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti, zásada voľného pohybu, zásada solidarity a rovnosti medzi členskými štátmi, zásada subsidiarity, zásady prednosti a priameho účinku únievého práva, zásada jednoty aplikácie a interpretácie únievého práva, zásada rozdelenia právomocí, zásada komunitárnej preferencie, zásada voľnej súťaže, zásada kontinuálnosti európskej verejnej služby

Funkcie všeobecných zásad

- revízna funkcia
  - všeobecné zásady práva Únie sú používané za účelom dosiahnutia zrušenia únievého ustanovenia alebo predpisu v prejudiciálnom konaní podľa článku 267 ZFEÚ alebo v konaní o neplatnosť aktu podľa článku 263 ZFEÚ
  - aj keď Súdny dvor môže vyhlásiť ustanovenie únievého práva za neplatné z dôvodu jeho rozporu so všeobecnými zásadami únievého práva, nemá právomoc uložiť inštitúcii Únie, ktorá akt prijala, povinnosť prijať potrebné opatrenia; je na samotnej inštitúcii, aby tak učinila bez zbytočného odkladu v súlade so zásadou dobrej správy

Funkcie všeobecných zásad

- interpretačná funkcia
  - medzinárodné zmluvy, ktorými je Únia viazaná, ako aj sekundárne právne akty Únie musia byť vykladané nielen v súlade so zakladajúcimi zmluvami, ale aj s v súlade so všeobecnými zásadami únievého práva, ktoré majú vyššiu právnu silu (napr. Klensch, 201 a 202/85, Zb. s. 3477, bod 21; Rauh, C-314/89, Zb. s. I-1647, bod 17).
  - pokiaľ ustanovenie únievého aktu pripúšťa viacero interpretácií, je potrebné uprednostniť ten výklad, ktorý je v súlade so všeobecnými zásadami únievého práva, pred výkladom, ktorý by sa dostal do rozporu so zakladajúcimi zmluvami alebo všeobecnými zásadami únievého práva (Rauh, C-314/89)

Funkcie všeobecných zásad

- interpretačná funkcia
  - na druhej strane všeobecné právne zásady nepripúšťajú výklad sekundárneho práva *contra legem*, a keďže Súdny dvor nedisponuje právomocou meniť ustanovenia sekundárneho práva, ktoré sú v rozpore so všeobecnými právnymi zásadami, takéto ustanovenia musia byť vyhlásené za neplatné

Funkcie všeobecných zásad

- interpretačná funkcia
  - všeobecné právne zásady môžu byť používané taktiež na účely výkladu vnútroštátnych ustanovení, ktoré implementujú únie právo, resp. ktoré patria do vecnej pôsobnosti únie práva. Preto je ***vnútroštátny súd v medziach svojich právomocí povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia patriace do vecnej pôsobnosti únie práva v súlade s únie právnymi zásadami***, pričom môže využiť aj inštitút prejudiciálnej otázky a obrátiť sa na Súdny dvor (napr. Promusicae, C-275/06, bod 68)

Funkcie všeobecných zásad

- vyplňanie právnych medzier
  - pokiaľ sa v právnom poriadku Únie vyskytne právna medzera a danú situáciu neupravuje žiadna právna norma, Súdny dvor rieši takýto prípad odvodením novej normy od existujúcich noriem, ktorá je v súlade s únieovými všeobecnými zásadami

Aplikácia všeobecných únieových zásad na vnútroštátnej úrovni

- oblasti aplikácie všeobecných zásad práva Únie na vnútroštátnej úrovni
  - vnútroštátne implementačné ustanovenia (napríklad vnútroštátne ustanovenia / predpisy, do ktorých boli prebraté smernice Únie alebo vnútroštátne ustanovenia prijaté na vykonanie nariadení Únie);
  - ustanovenia, ktoré obmedzujú únieové práva a slobody a ktoré členské štáty prijali na základe výslovnej výnimky uvedenej v zakladajúcich zmluvách;
  - ostatné ustanovenia patriace do pôsobnosti únieového práva

Aplikácia všeobecných únievých zásad na vnútroštátnej úrovni

- princípy aplikácie všeobecných zásad práva Únie na vnútroštátnej úrovni
  - k všeobecnej povinnosti prednostnej aplikácie práva Únie, ktorú sú na základe článku 4 ZFEÚ povinné dodržiavať v rámci svojich právomocí všetky súdne a správne orgány členských štátov, sa Súdny dvor vyjadril už pred niekoľkými desaťročiami (Simmenthal, 106/77)
  - následne na to Súdny dvor vo svojej judikatúre osobitne potvrdil aj povinnosť aplikácie všeobecných únievých právnych zásad ako prameňov práva Únie vnútroštátnymi orgánmi aplikácie práva, najmä súdnymi orgánmi (napr. Eridana, 230/78; Garage Molenheide, C-286/94, C-340, 401/95 a C- 47/96,)